

“Risk Azaltma Yaklaşımı Çerçevesinde Dirençli Kentler”

Alper Bodur¹

ORCID: 0000-0002-4048-1158

Yunus Emre Özer

Risk Azaltma Yaklaşımı Çerçevesinde Dirençli Kentler

Bursa, 2018, Ekin Yayınevi, 150 sayfa.

Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Politikaları Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Yunus Emre Özer tarafından kaleme alınan ve Ekin Yayınevi tarafından yayınlanan kitabın odağında, risklerin azaltılması ve kentsel dirençliliğin artırılmasına ilişkin tartışmalar yer almaktadır. Bu tartışmaların literatürde afet yönetimi etrafında ele alındığı, bu kitapta ise afet yönetiminin konunun bir kısmını oluşturduğu ve dirençliliğin daha geniş kapsamda irdelendiği belirtilmektedir. Kitapta, kentsel dirençliliğin tanımından sonra, konunun çok boyutlu olduğu, risk azaltma ile ilgili yapılan tüm çabaların kentsel dirençliliği artırdığı anlatılmaktadır. Bu açıdan, risk azaltma ve kentsel dirençliliğin birlikte araştırıldığı ifade edilmektedir.

Kitap, dört bölümden oluşmaktadır. Kavramsal çerçevenin yer aldığı birinci bölümde, dirençlilik ile ilgili bazı kavramların tanımı yapılmaktadır. Bu kapsamda, kentin tanımı yapılarak gelecekte kentlerin ve kentlerde yaşayan nüfusun artacağı bilgisi verilmektedir. Bu artışın ekosistem üzerinde tehdit ve baskı oluşturacağı değerlendirilmektedir. Kentsel sorunlarını çözebilen kentlerin, dirençli kentler kategorisinde değerlendirilebileceği ifade edilmektedir. Türkiye'nin ise bu açıdan, kırılganlığı olan kentlere sahip olan, buna karşın, dirençliliği sağlamak için birikim ve tecrübeyi elinde bulundurduğu söylenmektedir. Kitapta, risk, kırılganlık, dirençlilik ve kentsel dirençlilik kavramları incelemeye alınmıştır. Sadece afetlere karşı değil, diğer tüm risklerin azaltılması, kırılganlığın bertaraf edilmesi, böylece başa

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, E-mail: boduralper@yandex.com

gelen kötü bir olayın etkisinin veya şokunun hızlı bir şekilde yok edilmesi için dirençliliği yüksek kentlerin varlığının önemi vurgulanmaktadır. Bununla beraber, belirsizlikleri öngörebilme ve iyi bir kent yönetiminin gereğinden bahsedilmektedir. Dirençliliğin temini için işbirliğinin önemine dikkat çekilmiştir. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler, OECD gibi kurumların yaptıkları kavramsal çalışmalar kitap içeriğinde irdelenmiştir.

İkinci bölümde, dirençliliğin artırılması ve risklerin azaltılması için çalışma yapan uluslararası kuruluşların konuyla ilgili yaptıkları çalışmalar anlatılmaktadır. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Avrupa Birliği, OECD, Medellin Kentsel Dirençlilik İçin İşbirliği, Rockefeller Foundation 100 Dirençli Kent ve Dünya Kentleri Network'ü incelenmiştir. Birleşmiş Milletlerin, 1994 yılında Japonya'nın Yokohama kentinde düzenlediği Doğal Afet Zararlarının Azaltılması Konferansı'nun önemli bir dönüm noktası olduğu, 2005 yılında Kobe'de Afet Risklerini Azaltma Dünya Konferansı düzenlendiği ve konferans sonucunda Hyogo Eylem Planı ortaya çıktığı, 1992'de Rio kentinde Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nun yapıldığı ile ilgili bilgi verilmektedir. Bu konferansların amacının; riski azaltmak, erken uyarı sistemlerinden yararlanmak ve dirençliliği artırmak olduğu öne sürülmektedir. Ayrıca, geleceğe yönelik olarak, Sendai Risk Azaltma Çerçevesi 2015-2030, Sürdürülebilir Kalkınma İçin 2030 Gündemi ve Habitat III-Yeni Kentsel Gündem gibi çalışmaların Birleşmiş Milletler tarafından yapıldığına değinilmektedir.

Kitapta, Dünya Bankası için kentsel dirençliliğin dönüm noktasının afetlerle mücadele ve iklim değişikliği olduğu belirtilerek dirençlilik bağlamında ekonomik krizler, salgınlar ve kontrolsüz kentleşme gibi konulara da odaklanıldığı ifade edilmektedir. Bilahare, Avrupa Birliği'nin dirençli kentler oluşturulmasında yapılan çalışmalara dolaylı katkısı olduğu açıklanmaktadır. Kitaba göre OECD, ekonomi, yönetim, toplum ve çevre konularıyla kentsel dirençliliği sağlamayı planlamaktadır. Bazı kentleri örnek çalışma alanı olarak sunan OECD, farklı ülkelerden seçtiği kentlerde sadece durum tespiti yapmakta ve öneriler getirmektedir. 100 Dirençli Kent Hareketi ile sadece afetlere karşı değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik değişimlerle dirençliliğin artırılmasının hedeflendiği söylenmektedir. Bu kapsamda, beş farklı kent dirençlilik çerçevesinde ayrıntılı şekilde incelenmiştir. İkinci bölümde, kentsel dirençliliği artırmaya gayret eden ve bağımsız bir kuruluş olan Dünya Kentleri Networkü ile ilgili bilgilerde bulunmaktadır. Böylelikle kitapta, kentsel dirençlilik konusunda sadece uluslararası örgütlerin değil bağımsız kuruluşların da konu ile ilgili önemli çalışmaları olduğunun altı çizilmektedir.

Türkiye’de dirençlilik kavramına kamu yönetiminin bakış açısının anlatıldığı üçüncü bölümde, konuya Kalkınma Planlarının kısa izahıyla başlanmaktadır. Bu kapsamda, dirençliliğe ilk defa Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında turizm özelinde odaklanıldığı, Onuncu Kalkınma Planında ise dirençliliğe afet yönetimi çerçevesinde yaklaşıldığı belirtilmektedir. Bölümün devamında, konu ile ilgili Cumhurbaşkanlığı, Bakanlıklar, AFAD gibi kurumların yaptıkları çalışmalar da nakledilmektedir. Kitap, ilgili kurumların yaptıkları çalışmaların ancak bir kamu politikası çerçevesinde yapılması halinde başarılı olunabileceğine işaret etmektedir.

Bütün bu açıklamalardan sonra, dirençli kentlere ilişkin bir uygulama dördüncü bölümde detaylarıyla anlatılmaktadır. Bu kapsamda, 62 sorudan oluşan anket yardımıyla, insanların yaşadıkları kentlerle ilgili dirençlilik bağlamında algıları ortaya konulmaktadır. 421 katılımcıyla yapılan ankette, bireylerin farkındalıklarının eğitim seviyeleri yüksek olmasına rağmen düşük olduğu ifade edilmektedir. Farkındalığın artırılmasının, eğitim faaliyetleri, bilgiye sürekli erişim, planlama çalışmaları ve bilinçli bir toplumla mümkün olacağı değerlendirilmektedir.

Kitabın sonuç kısmında, nüfusun artması ile beraber Türkiye’deki kentlerde risklerin arttığı ve dirençliliğin azaldığı belirtilmektedir. Dirençli kentlere sahip olup başarılı olabilmek için kamu ile birlikte vatandaşların da konuyu içselleştirmesinin öneminin okuması yapılmaktadır.

Dirençlilik kavramı ile ilgili, hem teorik hem de saha çalışmalarına sahip birçok uluslararası, az da olsa ulusal kaynağa rastlamak mümkündür. Bu çalışmaların odağında, afetlere karşı dirençlilik başlığı ile birlikte çevre ve insan sağlığı da bulunmaktadır. İncelenen bu kitapta, dirençlilik kavramının afet çerçevesiyle beraber, diğer kaynaklardan farklı olarak, daha geniş bir çerçevede ele alındığı belirtilmektedir. Bununla birlikte, bu çerçevenin yeterince geniş tutularak ele alındığını söylemek zor görünmektedir. Kitapta, eleştiri konusu yapılan diğer kaynaklardan farklı olarak konuya başkaca hangi çerçeveden yaklaşıldığı yeterince ifade edilmemektedir.

Kitapta, uluslararası kurumların konu ile ilgili yaptıkları çalışmalar etraflıca açıklanmaktadır. Buna rağmen, kurumların yaptıkları çalışmaların ortak ya da farklı yönlerine vurgu yapılmaması kitabın bir eksikliği olarak değerlendirilmektedir. Kitabın ilgili bölümünde bu kurumların yaptıkları çalışmaların, ortak ve farklı yanlarıyla bir sonuç paragrafı ile özetlenmesi kitabın diğer bir eksik yanı olarak belirtilebilir.

Diğer yandan, Türkiye’de yapılan çalışmalar incelenmekte ve ulusal kurumların ortak bir çabası ile dirençliliğin artırılacağı belirtilmektedir. Bu açıdan, konunun Türkiye özelinde açıklanması başarılı bulunmakla beraber,

Türkiye’de yapılan ve yapılması muhtemel çalışmaların uluslararası çalışmalarla nasıl bir eşgüdümle koordine edileceğinin açığa kavuşturulamadığı ya da yeterince izah edilemediği düşünülmektedir. Oysaki ulusal çalışmaların uluslararası çalışmalarla birlikte ele alınması, okuyucu kitle açısından önemli ve bir o kadar da değerlidir. Bu bakımdan, bu ve buna benzer toparlayıcı bilgilerin kitap içeriğinde işlenmemesi, bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Öz itibarıyla, kavramsal, ulusal ve uluslararası ölçekte dirençlilik kavramını derinlemesine irdeleyen ve ulusal bir araştırma sonuçlarını okuyucuyla buluşturan bu kitap, doyurucu bir okuma sunmaktadır. Dirençlilik ile ilgili literatürde çok az sayıda bulunan kaynaklar arasında olan kitap, özellikle ulusal bir saha çalışmasını içermesi ve gelecek araştırmalara yol göstermesi bakımından önemli bir boşluğu doldurmaktadır.